

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دور ناول - سال دوم
۱۳۶۰ - ۱۳۶۱

شماره ترتیب چاپ ۶۵۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

به پیوست طرح احیاء و واگذاری اراضی مزروعی را تقدیم مینماید .
مستدعی است دستور فرمائید برای اظهار نظر و تصویب در هیات رئیسه مطرح
گردد .

فواد کریمی - ناطق نوری - صادق خلغالی - محمد کاظم موسوی بجنوردی - شاهچراغی
سبحان الهی - خاتمی - حسن روحانی - محمود دعائی - سیدهادی خامنه‌ای - یوسفی
اشکوری - درینجف آبادی - عباس مظفر - سید عبدالواحد موسوی - دکتر عباس شهبانی
محمد فاضل - علی آقا محمدی - سید عطاء الله مهاجرانی - محمد علی همدانی -
محمی الدین فاضل هرنندی - دکتر ولایتی - اسماعیل رفیعیان - عالی پور - حق شناس -
کیانی .

XX

طرح احیاء و واگذاری اراضی مزروعی

فصل اول - تعاریف . واژه نامه

ماده ۱- اصطلاحات و تعاریف و واژه‌هایی که در این قانون بکار برده میشود از نظر اجرای آن
بشرح زیر تعریف میگردد .

۱- کشاورزی . کشاورزی عبارت است از بهره‌برداری از آب و زمین بمنظور تولید محصولات
گیاهی و حیوانی (از قبیل زراعت ، باغداری ، درختکاری منعم و غیر منعم ، جنگلداری و جنگل‌کاری ،

دامداری، پرورش طیور و زنبور عسل و آبزیان) .

۲- انواع اراضی .

۳- موات . زمینهای غیر آبادی که سابقاً چرایا و بهر مرداری نداشتند بصورت طبیعی باقیمانده است . (موات بالاخاله) .

۴- دایر . زمینهایی که سابقاً چرایا داشته ولی به علت عدم بهره برداری و یا اعراض، برای مدتی بیش از سه سال متوالی بلاکشت مانده باشد .

۵- دایر . زمینهای چرایا شده ای که مستمراً مورد بهره برداری واقع میشود .

۶- اراضی دایر بزرگ . اراضی دایری که بیش از سه برابر عرف محل باشد .

۷- منابع طبیعی .

الف - جنگلهای بارزته طبیعی . مجتمعی متشکل از عرصه هوایی و مرکب از موجودات . از منشا نباتی (مانند درخت، درختچه، نهال، علف و خزه) و حیوانی مرفنظر از درجه تکامل بنحوی که دست بشر در ایجاد و تکامل آن دخیل نبوده است .

ب - مراتع . زمینهایی است اعم از کوه و دامنهای زمین مسطح که در فصل چرایا برای پوششی از نباتات علوفه ای خود رو بوده و به توجه به سابقه چرایا عرفاً مرتع شناخته شود . اراضی ایش مشمول تعریف مرتع نیست . چنانچه مرتع دارای درختان جنگلی خود رو باشد مرتع مشجر نامیده میشود .

ج - نهالستانها . جنگلهای دست کاشت عمومی که توسط دولت ایجاد شده باشد .

د - اراضی جنگلی . به جنگل تکامل نیافته ای گفته میشود که به صورت زیر باشد .

۱- تعداد کند درخت یا نهال یا بوته جنگلی در هر هکتار آن جداگانه یا مجموعاً از یکصد اصل تجاوز ننماید .

۲- درختان جنگلی بصورت پراکنده باشد بنحوی که حجم آن در هر هکتار در شمال (از حوزه آستانرا تا حوزه گلبداغی) کمتر از پنجاه متر مکعب و در سایر نقاط ایران کمتر از بیست متر مکعب باشد (در صورت وجود شمشاد و حجم بیش از سی متر مکعب جنگل شمشاد محسوب میشود) .

۳- اراضی مستعدنه . زمینی است که در نتیجه خشک افتادن آب دریاها، دریاچهها و تغییر بستر رودخانهها یا خشک شدن تالابها ایجاد شده باشد .

۴- اراضی ساحلی . زمینهایی است که در مجاورت حریم دریا و دریاچه و یا اراضی

مستعدنه قرارداد و با توجه به تعریف انواع اراضی مذکور در این قانون بر حسب مورد در حکم یکی از آنها محسوب خواهد شد .

۵- اراضی دولتی و ملی شده . اعم است از ثبت شده و ثبت نشده ، دایر ، بایر ، موات ، خالصه ، مجهول المالك ، اصلاحات ارضی سابق و سایر انواع متصوره که منحوی از آنها بدولت منتقل شده یا بشود .

و با آن دستمزای اراضی که دولت به موسسات ، اعم از دولتی و غیردولتی ، حقیقی یا حقوقی جهت طرحی و اگذار کردن متصویب این قانون مطابق ضوابط مربوطه با اجرا در نیامده باشد .

۱۱- اراضی مسترد شده (مصادرهای) . کشت صنعتها . و اراضی نیممکانیزه و زمینهای که توسط محاکم صالحه اسلامی حکم باسترداد آنها داده شده است .

۱۲- ایش . زمین دائری است که بصورت متناوب ، طبق عرف محل برای دوره معینی بدون کشت بماند .

۱۳- زمینهای موقوفه . زمینهایی است که توسط فرد یا افرادی وقف شده باشد و بدو دسته خاص و عام قابل تقسیم است . الف خاص . ب . عام ؟

۱۴- خانواده . عبارت است از مجموع رئیس خانواده و افراد تحت تکفل او که در حکم یک شخص خواهند بود .

۱۵- عرف محل . مقدار زمینی است که برای تأمین معاش زندگی یک کشاورز و خانواده اش با توجه به توان خانوادگی ، مورد نیاز باشد . بطوریکه بعد از کسر هزینه های کاشت و برداشت بقدر اجرت روزانمیک کارگر شهری برای اوباقی بماند (حدود یکصد تومان در روز) .

۱۶- منبع و مورد درآمد دیگر . عبارت است از منبع یا منابع درآمدی که نیاز این خانواده را در خورشونات آنها بر طرف کند .

۱۷- اراضی علوفهای .

۱۸- باغ .

۱۹- مشاع .

۲۰- بهای عادلانه زمین (بهای نسق) .

۲۱- مکانیزه .

۲۲- نیممکانیزه .

۲۳- تاسیسات .

۲۴- ماشین آلات .

۲۵- بدهیهای مالک .

۲۶- دامداری .

فصل دوم - اراضی

ماده ۲- اراضی مورد نظر در این قانون چهار قسم اند :

الف - اراضی موات ، منابع ملی و دولتی .

ب - اراضی مسترد شده (مصادرطی) .

ج - اراضی بایر .

د - اراضی دایر بزرگ .

ماده ۳- اراضی بندالف و بندب در اختیار جمهوری اسلامی است و دولت میتواند آن

قسمت از اراضی را کمذیلا می آید باز عایت ضوابط مذکور در ماده - بند - مورد بهره برداری

قرار داده یا بهره برداری آن را بخواجدهین شرایط واگذار نماید .

۱- اراضی موات .

۲- اراضی مرتعی و منابع طبیعی که واگذاری آنها با رعایت مصالح جامعه بلا اشکال

باشد .

۳- اراضی خالصه دولتی .

۴- اراضی مجهول المالك .

۵- اراضی مسترد شده .

۶- کلیه اراضی که بنحوی از آنها بدولت منتقل گردیده اعم از ثبت شده یا ثبت

نشده ، بایر ، دایر و غیره .

تبصره - اراضی تمام مگانیزه و کشت و صنعتهاثیکه تقسیم آنها به صلاح جامعه

نمی باشد با نظر وزارت کشاورزی باید بطرز مطلوب مورد بهره برداری قرار گیرد . این حکم

در مورد زمینهای مگانیزه شخصی نیز معتبر است .

ماده ۴- اراضی بند ج .

دولت نخست بمصاحبان آنها اولویت میدهد تا در مدت یک فصل زراعی به عمران

سه برابر عرف محل زمینشان بهر دازند و مازاد زمین را به حکم حاکم در اختیار خود میگیرد و در صورتیکه در مدت مقرر اقدام به عمران آن ننماید تمام زمین را در اختیار خود میگیرد تا کشت و بهره برداری از آن را به افراد واجد شرایط واگذار کند و قیمت عادلانه زمین را بمصاحبش رد خواهد کرد .

تبصره - در مواردیکه عذر مالک در امر عمران و آبادی حداکثر تا ۳ برابر عرف زمینش موجه باشد با تأیید هیات هفت نفره مذکور در ماده ۸ مهلت مقرر قابل تمدید می باشد .

ماده ۵ - اراضی بند د .

در مورد اینگونه اراضی اگر مالک شخصا به کار مستقیم یا حداقل مدیریت مستقیم و موثر در امر کشاورزی دخالت داشته باشد سه برابر عرف محل زمین در اختیار او می ماند و در صورتیکه مالک شخصا به کار مستقیم یا حداقل مدیریت مستقیم و موثر در امر کشاورزی دخالت نداشته باشد ، اگر ممر درآمد دیگری نداشته باشد ، دو برابر عرف محل زمین در اختیار او می ماند و اگر ممر درآمد دیگری غیر از کشاورزی داشته باشد با رعایت اولویتها تمام زمین بمقتضای ولایت به حکم حاکم از او خریداری و در اختیار دولت اسلامی قرار داده میشود ، تا کشت و بهره برداری از زمینها را به افراد واجد شرایط واگذار نماید و دولت بهای عادلانه نق این زمینها را پس از کسر بدهیهای مالک به بیست الممال به او می پردازد .

تبصره ۱ - واگذاری زمین به حکم حاکم در مواردیست که زارع حاضر نشود زمین مزبور بنحو مزارعه و اجاره کشت کند و امر دایر باشد بین هجرت روستائی و با واگذاری به او .

تبصره ۲ - زمین دامداریها مشمول این قانون نخواهد بود .

تبصره ۳ - تناسب مقدار زمین و تعداد دام باید مبتنی بر خواص وزارت کشاورزی باشد . تاسیس دامداریها از تاریخ ۲۶/۱/۵۹ می بایست با مجوز هیات هفت نفره باشد .

تبصره ۴ - اراضی موقوفه (عام و خاص) آن قسمت از اراضی موقوفه که قبلاً واگذاری و بهره برداری باشد ، توسط هیات هفت نفره و با نظر سازمان اوقاف طبق موازین شرعی و مطابق با نظر واقف به اجاره و مزارعه یا شقوق دیگر خداده میشود .

تبصره ۵ - قانون واگذاری شامل کسانیکه کل اراضی آنها از ۴ عرف کمتر باشد ،

خواهد شد .

تبصره ۶ - اراضی باغات درج‌نصاب سه‌عرف‌منظور نخواهد شد .

فصل سوم - تاسیسات و ماشین‌آلات

ماده ۶ - تاسیسات مالکین دو قسم اند .

الف - تاسیسات و ماشین‌آلات کشاورزی

ب - تاسیسات و ماشین‌آلات غیرکشاورزی

بند ۱ - تاسیسات و ماشین‌آلات کشاورزی .

تاسیسات و ماشین‌آلات کشاورزی که زائد بر احتیاج قانونی (متناسب با مقدار

زمین) مالک باشد به حکم حاکم به زارعین واگذار و بهای آن بوسیله آنها پرداخت

میشود .

تبصره - پرداخت بهای تاسیسات و ماشین‌آلات کشاورزی به مالک‌منوط به‌نداشتن

بدهیهای قانونی است که باید به‌میت‌ال‌مال پرداخت گردد .

بند ۲ - تاسیسات و ماشین‌آلات غیر کشاورزی .

اینگونه تاسیسات و ماشین‌آلات که به امور کشاورزی مربوط نمیشود ، از قبیل خانه

شخصی ، کارگاههای فنی غیر کشاورزی دامداریها و نظایر اینها با رعایت حریم قانونی

آنها در اختیار صاحبش باقی خواهد ماند .

فصل چهارم - تشکیلات اجرایی

ماده ۷ - مسوول اجرای این قانون .

وزارت کشاورزی موظف است در تهران ستاد مرکزی هیاتهای هفت نفره را برای

اجرای این قانون تشکیل دهد که مرکب است از .

نمایندگان تام‌الاختیار و تمام وقت .

۱ - نماینده امام بعنوان حاکم شرع .

۲ - وزارت کشاورزی .

۳ - جهاد سازندگی .

۴ - وزارت کشور .

۵ - وزارت دادگستری .

ماده ۸ - ستاد مرکزی هیاتهای هفت نفره موظف است هیاتهای تشکیل‌دهنده تامفاد

این قانون را به مورد اجرا گذاشته و هیچ ارگان دیگر حق دخالت و تصمیم گیری در این امور را ندارد .

ماده ۹ - هیات مسوول واگذاری اراضی عبارتند از :

۱- یک نفر نماینده وزارت کشاورزی

۲- یک نفر نماینده مجامع سازندگی

۳- یک نفر نماینده وزارت کشور یا استانداری محل

۴- یک نفر نماینده محاکم شرع

۵- یک نفر نماینده وزارت دادگستری یا ادار دادگستری محل

۶- دو نفر نماینده شورای اسلامی روستا و در صورت عدم وجود شورای اسلامی در روستا دو نفر نماینده مسجد مردم به منظور ت نمایندگی استانداردی .

تجربه این نمایندگان فوق مستلزم کسب معرفی و در صورت تاه بدین ستاد منصوص میگرددند به جز نماینده محاکم که تنها نظر نماینده محاکم شرع معتبر است .

تجربه ۱۰ ساله معتبر است و آئین نامه ها و ضوابط موضوعی استادم مرکزی هیئتهای هفت نفره در چهار جوب مصوبات مجلس تهیه و به هیئتهای هفت نفره ابلاغ نمود و هیئتهای موظف به اجرای دقیق کلیه ضوابط و مقررات صادره از آن ستاد میباشد و در صورت تخلف ستاد مرکزی متخلف را به مراجع صالحه جهت رسیدگی و صدور حکم مقتضی معرفی مینماید .

فصل پنجم - ضوابط واگذاری

ماده ۱- اولویتها

بند ۱- اراضی - درواگذاری زمین ، چنانچه میزان زمینهای بند الف و بند ب و بند ج کافی برای متقاضیان نباشد زمینهای بند د نیز شامل واگذاری میگردد .

بند ۲- افراد - درواگذاری اراضی ، زمین روستائیان کسب زمین مسابین زمین و فارغ التحصیلان کشاورزی و افراد علاقمند به کار کشاورزی به ترتیب اولویت محاسبه میشود .

ماده ۱۰۵۵- ۱- واگذاری زمین ابتدا برای مدت پنج سال انجام میگردد پس از آن در صورت عملکرد مطلوب در این مدت زمین بطور دائم در اختیار کشاورز خواهد آمد مشروط بر اینکه ضوابط ذیل را رعایت نماید .

۱- بهره برداری از زمین باید به شکل مشاع و بصورت واحدهای تولیدی مشاع باشد تسام

بتوان در آینده خدمات رسانی صحیح به آنها، ستادهای تولیدی مناسبی بوجود آورد. بجز موارد استثنائی که تشخیص آن با هیئت هفت نفر است.

۲- کشت زمین باید با عرف کشت در محل مطابق باشد و اشتها بدون عذر موجه معطل نماند.

۳- عملکردی زمین باید بگونه‌ای باشد که موجب اتلاف زمین نگردد.

۴- کشت و ریز زمینها باید با توجه به نیازهای جامعه باشد.

۵- زمینهای واگذار شده مقابل انتقال، خرید و فروش (رسمی و غیررسمی) نمیباشند.

مگر با اجازه دولت.

۶- انتقال گیرنده زمین باید شخصاً روی زمین کار کرده و ساکن محل باشد مگر موارد استثنائی که تشخیص آن با هیئت هفت نفر است.

تصرف عدم رعایت این ضوابط موجب خلع بدو از عهد و پیمان مدخلات وارد متوسط کشاورز میباشد.

فصل ششم - وظایف هیئت هفت نفره.

ماده ۱۲ - اهم وظایف هیئتها به قرار زیر است.

۱- حل و فصل قضایای مورد نزاعی که صرفاً در اثر اجرای این قانون بوجود می‌آید.

۲- واگذاری زمین بارعایت و ولایتها و ضوابط مربوطه مندرج در این قانون.

۳- تشخیص صلاحیت، میزان استفاده از اموال و امکانات کشاورزی برای کشاورزانی که در طول اجرای این قانون زمینی در اختیارشان قرار داده شده است.

۴- بودجه لازم برای اجرای این طرح در سال جاری از محل چهارمیان زمین بودجه اختصاصی ستاد هیئتها، و سالهای بعد در بودجه سالانه منظور خواهد شد.